מגלת
פורים מצרים

לנאקלהא אלעבד אלפקיר אלפאני

נסים אברהם ענאני

כל נוסכה גיר מכתומה בכתמנא תיעתבר מכרוקה

דפוס שמואל רחמים אשר היו " במצרים

השכבה של המן ואחמד שאיטאן
ימח שמם וזכרם

מה רבה נקמתך . אשר צפנת לאויביך . פעלת למורדים בך
נגד בני אדם . מה יקרה המחך אלהים לבני המן ואחמד
שאיטאן בצל סופתך יהמיון מאש חמתך ומכום תרעלתך תשקם

והחרמה מאין תמצא . ואיזה מקום כינה . ממזר אדם מצא
ערמה . ובל יפיק שנינה . ירגזון חסידים בהלון .
ויבכו על מיתחם . סוף דבר הכל נשבר . אין האלהים
ירא ואין מצותיו שמור . נבזה מכל האדם .

אנחא נבוכה בישיבה התחתונה . תחת כנפי הכליפה .
במעלת ממזרים ארורים . מנודים ומוהרמים . עם
פרעה וסנחריב . עמהם יהיה הריב . וסיסרא ונבוכדנצר .
בזרעם יהיה הצר . חושך וענן עליהם הופיע . למלשינים
אל תהי תכוה . וחילול עצמים . עונות ואשמים . ורבוי
פשעים . זדונות וחטאים . והרחקת ישע . והכרבת פשע .
חרפה ולענה . למשל ולשנינה . והולכא רעה . למחות שמם
מהעולם הבא .

שם תהא מנת כוסם וישיבת נפש הנוף הנגוף השם הקטוב הרע הטמא המנודה הארור המחורם הרשע האויב הצורר המטומא הנכזה השונא הממזר המזוף המשוקץ המנוגע והפחות השוטה הנבל הקפדן המכולל האכזר האויל התלוי המן הרשע ואחמד שאיטאן ימח שמם וזכרם רוח הטומאה תנחם בצואה רותחת הם וכל הקמים עלינו לרעה ובכללם ימחו וידחו פרעה וסנחריב ונבוכדנצר וטיטום ועמלק וזרעו ככתוב כי מחה אמחה את זכר עמלק מתחת השמים וכתיב תמחה את זכר עמלק מתחת השמים לא תשכח

اغلاط مطبعيه

صحيفة	سطر	خطأ	صواب
٨	٦	٥٦٨٤	٥٢٨٤
٨	١٢	نفسة	نفسه
١٣	١٣	وغاىم	وغانم
١٤	١٣	اذ ذلك	اذ ذاك
١٥	١٠	مرزاق	مزراق

הקדמה

הנה לא ינום ולא יישן שמר ישראל

ישתבח שמו של מלך מלכי המלכים . השולט בעליונים
ובתחתונים . המציל בניו מיד אדונים קשים וזדונים .
, והצמיח להם תשועה ברוב רחמיו המרובים .

אלהי ! לך לוחדך אקדם אלשפר ואלתעטים . במא לך עלינא
מן אלאחסאן ואלפצל אלעמים .

אכואני אלאעזא ! אקדם לחצראתכם נוסכה מן מגלת פורים
המצריין אלדי נקלתהא מן נוסכה בכט צאחבי אלעזיז
אלכואגא יוסף שבאבו אדאם אללה בקאה ונקחתהא עלא
קדר אמכאני וארדפתהא בהדה אלמקאלה מן כתאב דברי ימי
ישראל ללמואדף אלשהיר **צבי גראֶטץ** גז׳ סאבע
צחיפת וז , זז והדה נצרא :

בימי היות הרב דוד אבן זמרא הרב בקהלת מצרים קדה
דבר . אשר הביא סכנה גדולה על הקהלה הזאת .
הנציב הרביעי שמשל במצרים מטעם שלטון תוגרמה ושמו
אחמד שאיטאן או שטן הגיע לגדולתו בגלל גבורתו ואמין
לבו בימי המלחמה ; בכבשו את האי רודוס (RHODUS)

ובחזקתו גבה לבו מאד ויאמר למרוד במלכו שולטן תוגרמה ולקרוע את מצרים ממלכת תוגרמה . וחפצו הצליח בידו בראשית מעשהו . ויהי דברו אל הוכר התכת דמטבעות וטביעתם אל אברהם די קאשטרו . כי יטביע מעתה מטבעות על שם שאיטאן . היהודי הזה נענע לו בראשו כאלו יסכים גם הוא להפצו . ויבקשהו לתת לו פקודה על זה בכתב . כמעט הגיע כתב הפקודה לאברהם די קאשטרו . והוא גם כדהבא ממצרים ויבא לקונסטנטינופול לחצר השולטן סוליימאן השני והכתב בידו להוביח כי בגד הפחה וימרוד במלכו ואדונו השולטן . ראה הפחה אחמד . כי היהודי סבל עצתו ויובישהו משברו . ויאמר לקחת נקם בעד מעסת קאשטרו מכל היהודים הנמצאים אז בקאירה . וישם בכלא יהודים אחדים מראשי הקהלה . ונראה הדבר שהמה היו מאוהבי קאשטרו ואנשי עצתו . ויתן רשות לרמאמילוקים להשתער על בתי היהודים ולתת אותם למשיסה . אז אמר לו אחד מיועציו . כי רכוש היהודים הלא לו הוא . והוא המושל בדם ובקנינם . ומדוע יפכיר את הונם לחתו למשיסה להמון העם . אז נתן צו על העם להדול מעשק היהודים . לכל יגרע ממכסת הכסף . אשר על היהודים להביא לבית גנזו . גם כרא אליו שנים

עשר יהודים מגדולי הקהלה ומנהיגיה . וגזר עליהם להביא לאוצרו סכום כסף עצום ורב . וזמן קצר קבע להם . ויאיים עליהם . כי אם לא יביאו את מכסת הכסף ליום הקבוע והמית אותם ואת נשיהם וצאצאיהם . ואת שנים עשר הפרנסים (ונראה הדבר . כי גם רבי דוד אבן זמרא נמצא ביניהם) שם במאסר להיות בידו לערבון . כי יקימו היהודים את פקודתו ויביאו לו את תוכן הכסף כאשר דרש . ראשי הקהלה התחננו אליו ויתנפלו לרגליו . אך הוא כפתן חרש לא השה אזן לקול תחנוניהם . ויוסף לאיים עליהם כי מרה תהיה אחריתם אם לא יקימו דבר פיו במשך ימים מועטים . אז אחזו יהודי מצרים כמעשי אבותיהם להרבות תהנה ונקשה לאלהי ישראל . הזקן החסיד רבי שמואל סידיליו גזר תענית צבור . ויוציא ספר תורה לרחוב העיר . וישם אפר מקלה על ראשו . ויאסף סביביו הילדים הרכים פחותים מבני י"ב שנה . והוא עם הילדים דתמימים האלה הרבו תפלה בבכי וצעקה בבית הכנסת עדי נמס לב כל העם ויהי למים . ומעשה החסיד סידיליו נשאר ימים רבים אחרי כן לזכרון בתוך כל הקהל שבמצרים . כן כה וכה אספו היהודים מקרב בני עדתם סכום נכון עשרת אלפים זהובים לתת אותו לפי שעה על השבון הכסף .

אך הפחה קצף רב קצף בראותו . כי הכסף שהביאו לו המאספים אינו מניע גם להחלק העשירי מהסך אשר דרש . ויהי דברו אליהם על ידי סופרו איש סודו לאמר : " בא הקץ עליכם היהודים עוד מעט ויומתו אבות על בנים . . . " . ויצו הסופר לשום נכבלי ברזל את מאספי הכסף מאת בני עדתם ויועידם " אותם ואת כל בני הקהלה " ליום הרגה . להמית אותם מנער ועד זקן עוד ביום ההוא בשוב אדוניו הפחה מבית המרחץ . באותו הרגע כאשר יצאו הדברים האלה מפי סופר הפחה . ומשנה הפחה מחמד " ביך התנפל על אדוניו ובהיותו יושב לבטח בהאמבטי השתער עליו הוא והקושרים שהיו עמו ויפצעוהו ויכוהו . אמנם הצליח הפחה לנוס ולהשגב במצודתו . אך אזרחי קאירה המושלמים הקיפו את המצודה . ויבקשו אליה . כי היה דבר המשנה אל בעלי קאירה לשלול ולבוז את המצודה . אחמד שאיטאן נסה להמלט . אך נתפס והושם בנחשתים . ואחרי כן התיזו את ראשו בסיף . מחמד ביך קרא דרור להיהודים פרנסי הקהלה ותהי אז הרוחה לכל היהודים אשר בקאירה . יום התשועה הזאת היה בכ"ז או כ"ח אדר שנת רפ"ד 5284 . והיום הזה הוקבע ליום ששון והג זכרון לדורות בו מגלה (בליל כ"ח) ולעשותו ליום משתה

ושמחה ליהודי מצרים. ויקרא בשם "פורים מצרים" עד כאן.

وفي كتاب التوفيقات الالهامية صحيفة ٤٦٥ في شهر جماد الاول سنة ٩٢٩ هجريه الموافق ١٨ مارس سنة ١٥٢٣ تولى احمد باشا والي على مصر وفي شهر شعبان سنة ٩٣٠ هجريه في يوم السبت الموافق ٤ يونيو سنة ١٥٢٤ كان الوالي في الحمام فجاه أميران كان أمر بسجنهما وخرجا رافعين العلم السلطانى ففرّ الباشا من السطح والتجأ الى احد مشايخ عربان الشرقيه واسمه ابن بقر فتعقبوه وقطعوا رأسه وعلقوها على باب زويله وذلك في ٢ اغسطس سنة ١٥٢٤ وفي ٣١ اغسطس سنة ١٥٢٤ ارسل السلطان سليمان قاسم باشا والياً على مصر بدلاً عن احمد باشا وفي ٢٨ نوفمبر سنة ١٥٢٤ أرسلت رأس احمد باشا الى الاستانة.

وهذا ما قدرت ان اجمعه في هذه المقدمة والحمد لله في الاول والآخر

עה
נסים אברהם ענאני
סט

كان في ايام السلطان سليمان الثانى (١) رفع درجة وزير من وزرأه واسمه احمد باشا الشركسى حيث وجد قبول في حضرته وجعله والياً على ارض مصر . واوصاه قائلاً لقد سلمتك مصر لتحكمها وعلى اوامرك يسرى كل الشعب ولم امتز نفسى عنك بغير عرش الخلافة . فاحكم بالعدل والانصاف ولا تظلم احد ولا تضرب العملة باسمك .

وفي اليوم الخامس من شهر شباط سنة ٥٦٨٤ (٥٢٨٤) عبرية تولى احمد باشا على مصر مكان مصطفى باشا الوالي السابق فذهب مصطفى باشا المذكور الى بلده بغنى وافر . ولما تولى احمد باشا طلع الى القلعة وجلس فيها . فافتتح حكمه بالارتشاء وظلم الناس وساعده على ذلك شراكسة البلد . فاتفق معهم على مخالفة اقوال السلطان وجمع مال بكثرة ومع كل ذلك لم شبعت عينه حيث كان كثير الطمع . وقويت شوكته فأخذه الغرور وسؤلت له نفسه الاستقلال بحكم البلاد . وقال في نفسة انا الذى قهرت رودس بقوتي ودوّختها بسيفى فلماذا لا اكون سلطاناً . فجمع خلقاً كثيراً من اهل مصر ورتب رواتب لالفين جندي من الشراكسه

(١) تولى عرش الخلافه بعد وفاة والده السلطان سليم خان يوم السبت ١٣ اكتوبر سنة ١٥٢٠

كل احد على حسب مقداره ..

ثم بعد ذلك أمر باحضار ابراهيم كاسترو وكان وكيل الضربخانة وقال له اني أريد أن تضرب العملة باسمي لاني الآن الحاكم المستقل بارض مصر . فلما سمع ابراهيم كاسترو هذا الامر خاف خوفاً شديداً واسرع بالهرب الى الاستانه عند السلطان سليمان وبلّغه على جميع ما حصل بمصر

اما المباشرون بضرب العمله الذين كانوا بالقلعه هربوا واختفوا في بيت أحد النصارى . ولما كان اليوم الثاني أمر احمد باشا باحضار ابراهيم كاسترو ومباشرون دق العمله ولم وجدوهم . فارسل احمد باشا المنادين ينادون في كل ارض مصر قائلاً كل من وجد عنده ابراهيم كاسترو او احد من الكتبه رفقائه ولم يبلّغ عنهم في مدة ٣ ايام يشنق على باب منزله

ومضت الثلاثة ايام المحدده ولم يظهر المذكورين خبر فاغتاظ احمد باشا غيظاً شديداً . وفي اليوم الرابع تمكن احد الكتبه واسمه يهودا من الذهاب الى منزل شمويل قروباليس واختفى عنده ..

فلما رأوا الباقون ان يهودا توجه بسلام الى منزل شمويل هذا ولم ينكشف أمره عوّلوا هم ايضاً على الذهاب الى حارة اليهود .

فقابلهم الجواسيس في الطريق وقبضوا عليهم وعلموا منهم مكان اختفاء يهودا رفيقهم. فقادوا الجميع بين يدى احمد باشا . فسألهما عن محل اختفائهم فقالوا اختفينا عند احد النصاري فأمر الباشا ان يشنقوه على باب منزله . وحكم بالشنق ايضاً على الثلاثة اليهود وهم يهودا وشمويل خميس وموسى بن نديباه على باب حارة زويله . فافتدى يهودا وموسى بن نديباه انفسهما كلاً منهما بخمسة الاف شريفى فعفى عنهما

اما شمويل خميس لم كان عنده مقدرة ليفدي نفسه ففى الحال قطعوه بحد السيف لشطرين واخبروا احمد باشا بما حصل فانشرح صدره وهُدى خلقه . بعد ذلك ترأى لاحمد باشا ان يتولى سلطاناً على مصر بالقوة فجمع جميع الجيش واستمالهم بالعطايا حتى يساعدوه على خلع طاعة السلطان

وابتدأ اولاً بقتل احد الرؤساء المخلصين للملك واسمه قره موسى فقتله مع ثلاثين جندي من عسكر السلطان سليمان ثم جمع عساكره وعبيده وعسكر بهم على شاطيء النيل .

فلما رأوا عسكر السلطان سليمان ما حل باخوانهم ساروا الى القلعه وتحصنوا فيها واغلقوا ابوابها عليهم مدة ثمانية ايام .

فشق ذلك على احمد باشا واستحضر أحد مستشيريه ويدعى ابن خليفه وقال له لقد شاهدت ما جرى من قيام عسكر السلطان وتملكهم للقلعه وعصيانهم عليّ . فما رأيك وشورتك لانك اشرت عليّ برأي سديد جعلتك وزير مملكتي الاول .

فاجابه ابن خليفه الرأي عندي ان تحارب عسكر السلطان حتى تتغلب عليهم وتقتلهم وتستولي على القلعه حينئذ تكون حصلت على مرغوبك . فاعجب احمد باشا هذا الرأي وقام لساعته وجمع الف من عبيده والفين من الشراكسه والفين من اهل البلد وصعد بهذا الجمع الى القلعه من خلفها من ناحية تسمى قبة الهواء ونصب آلات القتال وحمل على القلعه ثلاثة ايام فلم يقدر على فتحها .

وفي اليوم الرابع حمل عليها بالثاني ومن كثرة رصاص المدافع أثّر على حيطانها فسقطت على خمسماية من عسكر احمد باشا ففتلتهم .

وفي اليوم الخامس من شهر ادار سنة ٥٢٨٤ تغلّب احمد باشا على القلعه ودخلها بعساكره وقتل من عساكر السلطان تسعون رجل وهرب الباقون . وفي حال طلوعه الى القلعه أمر بالمناداة في طرق مصر

بأن يعيش السلطان احمد سلطان مصر وزاد في الضرائب والمكوس حتى اثقلت كواهل الاهالى .

ولما بلغ اهل الارياف خبر عصيان احمد باشا واستقلاله بالسلطنه توقفوا م ايضاً عن دفع الاموال المقرره . ولما بلغ اليهود هذا الخبر حزنوا الحزن الشديد وارتعبت قلوبهم وخافوا خوفاً عظيم جداً .

وطلبت عسكر الشراكسه اعداء اليهود من احمد باشا ان يوهب لهم التضريبه المفروضه على تجارة اليهود فاجاب طلبهم . فجاؤا الى خارة اليهود وجعلوا يسلبون وينهبون ويقتلون ومن ضمن المقتولين كان موسى ميلات وجماعته وغيره من اعيان الاسرائيليين .

فرفعت اليهود اصواتهم بالابتهال الى المولى القدير وصامت الرجال والنساء والاطفال وكان محضر رهيب يتلو فيه الصلاة والدعاء السيد الفاضل شمويل سيديليو وصحبته اولاد الكتاتيب وسيفر توراة موضوع فوقه الرماد فسمع الله دعائهم ورضى عليهم وذكر لهم عهد ابائهم ابراهيم واسحاق ويعقوب ومنّ عليهم بالخلاص من الشراكسه .

איש יהודי היה בפסגה הבירה והאל שלחו לעזרי ומושיעי
ותומכי ביד ימיני

رجل يهودى عظيم كان مقيم بالقلعه ارسله المولى تعالى لنجاتي وخلاصى والافراج عنى

وهـذا الشخص يدعى ابراهيم الخرطماني كان صرافاً بالقلعه عند احمد باشا فتجاسر بالدخول على الباشا وخاطبه قائلاً ؟ بما ان اليهـود رعاياك وعبيدك لم يجنوا ذنباً ولم يرتكبوا اثماً حتى تعاقبهم بتسليمهم للشراكسه يقتلونهم ويسلبون اموالهم . فالرجا من فضلك يا مولاى ان ترفع عنهم هذا العذاب وانا الضامن بسداد المطلوب منهم فقبل احمد باشا كلامه وأمر الشراكسه بالانسحاب من حارة اليهود .

الامر صدر من احمد باشا ! وابراهيم الخرطماني توجه الى حارة اليهود ونادى باسم السلطان احمد قائلاً لهم ؟ سلام لكم لم تخافوا لان السلطان بنفسه اوصانى عليكم .

فنقم الشراكسه على ابراهيم المذكور واتهموه بالتآمر مع السناجق الثلاثة وهم علي بك وغانم الحمزاوى ومحمد بك على خلع احمد باشا وانهم يكاتبون السلطان سليمان بذلك .

فأمر احمد باشا باحضار ابراهيم الخرطماني ولما مثل بين يديه

قال له بلغنى عنك ما قد فعلته انت والثلاثة سناجق وللحال أمر بتعذيبه وشنقه على باب زويلة .

وزاد الظالم في الضرائب عموماً وفي المفروض منها على اليهود خصوصاً اذ قدّر عليهم مبلغ ماية وخمسين الف ذهب وان لم يحضروهم يقتلهم جميعاً فلم يقدروا على القيام بدفع ربعها حيث ان اموالهم جميعها نهبت

وفي يوم ١٧ من شهر ادار سنة ٥٢٨٤ صدرت الاوامر باهلاك جميع اليهود ولما بلغ مسامعهم ذلك الخبر ارتعبت قلوبهم وقاموا بالتضرع والابتهال الى الله ربهم وطلبوا منه تعالى الفرج والمعونة .

في تلك الليلة صعدت صلواتهم وتضرعاتهم بين يدين الله تعالى ومنّ عليهم بالفرج القريب . وذلك ان في يوم ١٨ ادار سنة ٥٢٨٤ تمكنوا الثلاثة سناجق وهم علي بك وغانم الحمزاوى ومحمد بك وثلاثون جندي من عسكر السلطان من الطلوع الى القلعه وقت الفجر وكان احمد باشا اذ ذلك في الحمام فتولاّه خوف شديد وظنّ ان الثلاثين نفر جيشاً جراراً فلاذ بالفرار مع بعض عساكره .

واستولوا السناجق المذكورين على القلعه وقتلوا من بقي فيها من

جنود احمد باشا . ونادوا في طرق مصر بان يعيش السلطان سليمان ففرحت اهالي مصر جميعاً وخصوصاً اليهود فرحاً شديداً وحمدوا الله تعالى على خلاصهم من الظالم .

ליהודים היתה אורה ושמחה וששון ויקר

ثم اجتمع نحو اثني عشر الفاً من جنود السلطان فعسكر بعضهم على ابواب مصر لحراستها . والسناجق الثلاثة مع باقي العسكر تعقبوا احمد باشا فالتقوا به بالقرب من قليوب مختفياً مع عساكره في مزارع القصب . ونشبت بين الفريقين معركة انهزم فيها احمد باشا ففرّ مع بعض جنوده الى ميت غمر ومنها الى دقادوس حيث لحقهم عساكر السلطان فاحرقوا البلد وقتلوا احمد باشا وأتوا برأسه على سرزاق الى القاهرة فعلقوها على باب زويله .

واتم الله سرور اليهود بقدوم ابراهيم كاستيرو من الاستانة معززاً مكرماً موصًى له من قبل السلطان بان يكون له الرأي الاول في جميع اعمال الوالي الجديد وأن يعيّن رئيساً عاماً للضرب خانه .

ففرحت عموم اهل مصر بقدومه حيث كان مقامه عالي في ارض مصر ومقبول عند اخوانه يبحث لشعبه بالخير ويطلب لنسله السلام .

وتعاهدوا اذ ذاك اليهود على انفسهم ان يجعلوا يوم ٢٧ و ٢٨ ادار من كل سنة عيداً يتهادون بعضهم بعضاً ويتصدقون فيه على الفقراء كما يفعلون بمناسبة خلاصهم من يد هامان الهندي وزير الملك احشويروش الذى كان قاصد اعدام اليهود كذلك كان قصد احمد باشا والحق سبحانه وتعالى جلّ جلاله اهلكهم واعدمهم من الدنيا كقول النص : כן יאבדו כל אויבך ה' ونحن وانتم نحمد الله من الابد الى الابد امين

ליהודים היתה אורה ושמחה וששון ויקר

وفي الختام نطلب منه تعالى ان يجعل حياتنا كلها حياة مرضية بين يديه . وان يقطع السوء والشر عن جميع شعبه اسرائيل المحبوب لديه . ويلهمنا لطاعته . ولم يحسن في اعيننا مخالفته . ويغفر ذنوبنا وخطايانا . ويطهر قلوبنا . ويقبل صلواتنا وتضرعاتنا . وينظر الى ضعفنا وذلنا . ويجبر كسر قلوبنا . ويرحمنا ويحيينا . ويزكينا بأن ننظر باعيننا المشيح المنتظر المطلوب . ويجمعنا من اربع اقطار العالم الى الارض المقدسه الطاهره كما اوعد وقال ושב ה' אלהיך את שבותך וריחמך . وقال ايضاً אם יהיה נדחך בקצה השמים משם יקבצך ה' אלהיך

ומשם יקחך . וקל ונחמ והביאותים אל הר קדשי ושמחתים בבית תפילתי עלותיהם וזבחיהם לרצון על מזבחי כי ביתי בית תפלה יקרא לכל העמים .

ונתפרע اليه تعالى ان يجعل ذلك في ايامكم وايامنا لكي تقرّ اعيننا ونحيي نفوسنا אמן כן יהי רצון .